

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

О. В. БОБІНА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для самостійної роботи
з дисципліни "ІСТОРІЯ УКРАЇНИ"
(українською та англійською мовами)

Рекомендовано Методичною радою НУК

Миколаїв • НУК • 2019

УДК 94(477)(076)

Б 72

Автор О. В. Бобіна, канд. іст. наук, доцент

Рецензент М. О. Федоренко, канд. іст. наук, доцент

Рекомендовано Методичною радою НУК

Бобіна О. В.

Б 72 Методичні вказівки для самостійної роботи з дисципліни "Історія України" (українською та англійською мовами) / О. В. Бобіна. – Миколаїв: НУК, 2019. – 76 с.

Уміщено тематичний зміст лекцій, плани семінарських занять, список літератури, питання модульного контролю. Дотримуючись принципу вільного вибору навчальних курсів, до вказівок включено тематичний план курсу "Миколаївщина і Північне Причорномор'я в історії України". Вказівки орієнтують студентів у процесі самостійного та індивідуального оволодіння навчальним матеріалом, їх слід використовувати разом з рекомендованою літературою.

Призначено для самостійної та індивідуальної підготовки студентів стаціонарної форми навчання негуманітарного вищого навчального закладу.

УДК 94(477)(076)

© Бобіна О. В., 2019

© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2019

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Історія формує особливе ставлення людини до оточуючого світу. Вона допомагає активній особистості знайти і зрозуміти своє місце в суспільстві. Ще принаймні для двох-трьох поколінь молодих українців історія їхньої Батьківщини буде Terra incognita. Сучасний етап пізнання і дослідження історії України позначений формуванням нових стереотипів і нових міфів. Молодь, яка здобуває вищу освіту і вищі знання, повинна розуміти ці міфи і стереотипи, і пізнати історію без прикрас, в усій її величі і трагізмі. Особлива увага звертається на оволодіння молоддю навичками критичного аналізу, які допоможуть осмислити закономірності історичного процесу.

Навчальна дисципліна "Історія України" спрямована на поглиблення знань з історії України. "Історію України" викладають на першому курсі. Дисципліна є основою для опанування таких навчальних курсів, як "Філософія", "Політологія", "Соціологія", "Світова і вітчизняна культура", "Релігієзнавство" та інших соціально-гуманітарних дисциплін. Як вибірковий курс автор пропонує цикл лекцій з історії Миколаєва і Північного Причорномор'я, де розглядаються питання формування почуття регіонального патріотизму, гордості за свою "малу" Батьківщину та формування активної громадянської позиції серед молоді і студентства.

Основними формами вивчення дисципліни є лекції, семінарські заняття, індивідуальна робота, самостійна робота. Вивчення дисципліни передбачає поточний контроль у вигляді відповідей на семінарах і модульних контрольних. Формою атестації по закінченню курсу є іспит.

Короткий зміст лекцій орієнтує студента в тому, що він повинен знати і на що звертається увага викладача на лекціях. Теми семінарських занять дають змогу уважно, ретельно

і поглиблено опрацювати лекційний матеріал. Рекомендована до семінарських занять література допоможе знайти відповіді на поставлені питання. Поданий список літератури не обмежує процесу пізнавального пошуку студента. Студенти можуть користуватися й іншими джерелами для підготовки до семінару, заліку, модульного контролю, екзамену.

Звичайно, робоча навчальна програма не є догмою і вона може змінюватись. Ми запрошуємо студентів до активної позиції: пропонуйте нові, цікаві й актуальні теми для лекцій, нові форми і методи навчальної діяльності.

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення дисципліни "Історія України" – поглиблення знань з історії України в критично-аналітичному контексті у відповідності до потреби формування громадянського демократичного суспільства суверенної правової держави, в умовах протистояння військовій агресії з боку Росії.

Завдання дисципліни:

а) формування системи поглядів на минуле, сучасне і майбутнє України на основі критичного аналізу особливостей історичного розвитку "великої і малої" Батьківщини;

б) виявлення закономірностей історичного розвитку українського суспільства;

в) опанування проблемно-хронологічного підходу і методів наукового пізнання;

г) опанування знань, які допоможуть у протистоянні з ідеологією "руського мира".

В основу навчального курсу покладено проблемно-хронологічний підхід. Він передбачає поглиблене вивчення окремих, найбільших складних і актуальних проблем історії України. Такий підхід виключає механічне повторення шкільної програми і відповідає особливостям та запитам вищої технічної, інженерної школи.

В результаті опанування курсу студенти мають **знати:**

– основні факти і події з історії України, тенденції історичного розвитку протягом століть;

– підходи і трактування фактів, подій, тенденцій;

– причинно-наслідкові зв'язки в історії.

В результаті опанування курсу студенти мають **уміти:**

– критично аналізувати події і факти в їх причинно-наслідковому взаємозв'язку;

– критично осмислювати, за допомогою набутих історичних знань, сучасне життя країни;

– уміти користуватись навчальною, довідковою, методичною літературою.

Такі вимоги відповідають завданню формування ряду загальних компетентностей, зафіксованих у стандартах вищої освіти України. Серед таких компетентностей:

1) здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

2) здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства;

3) здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу;

4) здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

5) здатність бути критичним і самокритичним;

6) здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

3. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

Тема 1. Методологія, історіографія і бібліографія навчального курсу "Історія України"

Предмет і завдання вивчення історії України у вищій технічній школі. Особливості викладання навчальної дисципліни. Джерела вивчення навчального курсу. Бібліографія історії України. Вимоги викладача до студента. Критерії оцінки знань студентів.

Історіографія як наука. Літописи Київської держави та Галицько-Волинського князівства як перші вітчизняні джерела з історії: "Повість минулих літ", "Галицько-Волинський літопис" та ін.

Літописання литовсько-польської доби історії України. Густинський, Межигірський, Львівський та ін. літописи. Козацькі літописи С. Величка, Г. Грабянки, Р. Ракушки. "Синopsis" І. Гізеля.

Історіографія історії України в першій половині XIX ст. Перші спроби наукового вивчення історії України. Д. Бантиш-Каменський та його "История Малой России". М. Маркевич та його "История Малороссии". Романтизм в історіографії історії України.

Засновники національної школи історіографії – В. Антонович, Д. Багалій, М. Костомаров, П. Куліш, О. Лазаревський, А. Скальковський, Д. Яворницький та ін. М. Грушевський як історик та його вплив на розвиток національної історичної школи. Народницька школа в історіографії історії України. Критика народницької школи. Поява нових підходів в історіографії історії України в кінці XIX ст. Досягнення історіографії історії України в другій половині XIX ст. і на початку XX ст.

Радянський період розвитку української історичної науки. Наукові школи 20-х рр.: "Культурно-історична" М. Грушевського, "Соціально-економічна" Д. Багалія, "Історико-правова" М. Василенко, "Марксистська" М. Яворського. Уніфікація історичної науки та історичних ідей у кінці 20-х – початку 50-х рр. Репресії проти українських істориків.

Знання про Україну за кордоном. Україна в працях зарубіжних істориків. Українська історична наука за кордоном: Д. Дорошенко, В. Липинський, О. Оглоблін, Н. Полонська-Василенко та ін. Центри вивчення української історії за кордоном.

Схеми української історії. Російська історіографія: імперська концепція М. Карамзіна і М. Погодіна. Радянська схема історії України. Схема історії України і східних слов'ян М. Грушевського та її сучасна інтерпретація. Історія України у протистоянні ідеології "русского мира".

Проблеми та завдання сучасної історичної науки в Україні.

Тема 2. Особливості етнополітичної історії України

Проблема заселення Східної Європи слов'янами: походження і виокремлення слов'ян, формування трьох груп слов'янських племен. Племінні союзи східних слов'ян. Особливості першого етапу етногенезу українців – формування української народності (кінець VI–XIII ст.). Походження слів "Русь", "Україна". Другий етап етногенезу українців – особливості формування українського народу (XIV–XVIII ст.). Походження назви "Малоросія". Третій етап етногенезу українців – формування української нації (XIX–XXI ст.). Формування української політичної нації в 1991–2014 рр. Кінець мирного етапу формування української політичної нації (листопад 2013 р. – лютий 2014 р.). Українська політична нація в боротьбі з агресією Російської федерації. Основні етапи етнополітичної історії України.

Історико-етнографічні особливості українського народу. Етнографічне районування України. Етнічні групи українців. Неукраїнське населення України: походження, етапи заселення. Етнополітичні та ментальні відмінності білорусів, руських та українців.

Тема 3. Історія української держави

Сутність і зміст поняття держави. Характеристика держави. Завдання держави. Особливості процесу державотворення в Україні. Основні етапи й особливості існування національної держави.

Київська держава – перша держава східних слов'ян і українців. Передумови утворення Русі-України та її територія. Теорії походження, причини утворення, етапи існування і розвитку Київської держави. Їх оцінка в сучасній історіографії. Політичний лад першої української держави. Роздробленість Русі. Українські князівства в XII ст. Економічне і політичне зміцнення українських князівств. Галицьке князівство. Волинське князівство. Чернігівське князівство. Галицько-Волинська держава – друга українська держава. Історичне значення Київської держави та Галицько-Волинської держави. Політичні діячі перших українських держав: їхні здобутки і прорахунки.

Особливості політичного розвитку українських земель в умовах панування Литви і Польщі (XIV ст. – 1648 р.). Кривська та Люблінська унії.

Гетьманщина 1649–1781 рр. – третя українська держава. Повстання, визвольна війна, революція і творення держави українського народу в Новий час. Характеристика основних етапів формування й існування Гетьманщини. Політичний лад держави. Відносини Гетьманщини з Московією-Росією.

Ліквідація Гетьманщини. Гетьмани України: їхні здобутки і прорахунки.

Особливості політичного розвитку українським земель в умовах панування Російської імперії, Польщі, Австро-Угорщини в XVII–XX ст.

Національні держави в 1917–1921 рр. основні етапи формування й існування. Українська народна республіка періоду Центральної ради. Універсали і їх характеристика. Утворення і значення Генерального секретаріату. Гетьманський переворот і Українська держава П. Скоропадського. Прихід до влади Директорії. Основні проблеми Директорії та її занепад. Проголошення ЗУНР. Акт об'єднання УНР і ЗУНР 22 січня 1919 р. та його значення. Причини поразки українських національних держав у 1917–1921 рр.

Встановлення радянської влади в Україні в 1917–1922 рр. Війна радянської Росії проти незалежної України. "Державність" України в складі СРСР. Особливості політичного розвитку України в 1922–1991 рр.

Відродження держави українського народу в 1990–1991 рр. Проблеми становлення нової держави. Антиукраїнська політика Російської федерації в 1991–2014 рр. Окупація Росією Криму й окремих районів Донецької і Луганської областей у 2014 р. Оголошення Росією гібридної війни українській державі. Війна української держави й українського громадянського суспільства проти Росії.

Тема 4. Політичний рух в Україні в XIX–XX ст. Особливості політичного руху в Україні

Зміст і завдання політичного руху. Поняття політичного руху. Особливості політичного руху в Україні. Загальнооросійський політичний рух в Україні: етапи розвитку. Таємний дворянський рух. Масони і дворянський рух. Дворянське

"південне товариство". Репресії 30–50-х рр. XIX ст. Різноманітний і народницький рух в Україні в другій половині XIX ст. Загальноросійські партії в Україні в кінці XIX ст. – на початку XX ст. Українське питання в загальноросійському політичному русі. Неукраїнський національний політичний рух: польський та єврейський.

Початки національного політичного руху. Кирило-Мефодіївське товариство: мета, програма, діяльність. Запад політичного руху в підросійській Україні. Розвиток національного суспільного руху: хлопоманство, рух громад. Мета і діяльність українофілів в другій половині XIX ст. Ідея М. Драгоманова про необхідність політичної боротьби. Братство Тарасівців. Студентські громади.

Буржуазно-демократична революція в Австрійській імперії та її вплив на розвиток національного політичного руху в Західній Україні. Створення і діяльність Головної Руської Ради (1848–1851 рр.). Контрреволюція. Боротьба між москвофілами і народовцями. Виникнення перших національних партій: радикали, соціал-демократи, націонал-демократи.

Створення національних партій в Наддніпрянській Україні на початку XX ст. Революційна Українська Партія (РУП): програма і діяльність. Розкол РУП і створення Народної Української Партії (НУП), Соціал-Демократичного Союзу (Спілка). Створення поміркованих партій – Українська Радикально-Демократична Партія (УРДП). Участь українських партій в революційних подіях 1905–1907 рр. Національні політичні діячі: І. Франко, Ю. Бачинський, Д. Антонович, М. Міхновський, С. Єфремов, Є. Чикаленко та ін. Національний політичний рух в умовах контрреволюції 1907–1912 рр. та Першої світової війни.

Національний політичний рух в 1917–1921 рр. Трансформація старих і створення нових партій: УСДРП, УПСФ, УПСС,

УПСР та ін. Створення ліворадикальних партій: УКП, "Боротьбисти". Створення української більшовистської партії – КП(б)У. Національні політичні діячі: М. Грушевський, В. Винниченко, С. Петлюра, В. Голубович, В. Шахрай, М. Скрипник, В. Затонський. Націонал-комунізм. Занепад політичного руху в умовах встановлення радянської влади.

Західноукраїнський політичний рух у міжвоєнний період. Національно-Демократичне Об'єднання (А. Левицький). Формування ідей націоналізму. Українська військова організація та Організація українських націоналістів (Є. Коновалець, С. Бандера, А. Мельник, Д. Донцов).

Лібералізація радянського режиму. Дисидентство. Формування національного дисидентства, його напрямки, представники, програма діяльності. Антиукраїнські репресії 70-х рр.

Формування нових політичних організацій в кінці 80-х – на початку 90-х рр. ХХ ст. Особливості програмних засад українських партій. Етапи становлення реальної багатопартійності. Сучасна багатопартійність (початок ХХІ ст.). Проросійські і сепаратистські політичні партії в Україні в мирний час і в умовах окупації Росією Криму та окремих районів Донецької і Луганської областей.

Тема 5. Соціально-економічна історія України

Поняття і сутність господарства та економіки. Роль соціально-економічних процесів в етногенезі українського народу і формуванні держави. Основні етапи економічного розвитку українських земель: 1) первісне господарство; 2) феодальне господарство; 3) капіталістичне господарство; 4) соціалістичне господарство. Хронологічні межі і загальна характеристика економіки. Досягнення та прорахунки економічних систем.

Особливості соціально-економічного розвитку Київської держави. Зовнішня торгівля. Роль торговельних шляхів. Со-

ціальна структура Київської держави. Розвиток ремесла, торгівлі, сільського господарства, промислів. Економічні причини занепаду Київської держави. Переміщення торговельних шляхів на Галичину і Волинь.

Особливості соціально-економічного розвитку українських земель в литовсько-польську добу. Закріпачення селян. "Устав на волоки". Поява фільварків. Зовнішньоекономічні зв'язки українських земель з Європою. Магнатсько-шляхетська і селянсько-козацька колонізація степу. Освоєння нових земель. Соціальна структура українського суспільства в нових господарських умовах. Господарський занепад в добу Руїни.

Особливості економічного розвитку Гетьманщини (кінець XVII–XVIII ст.): відродження сільського господарства, торгівлі, дрібних промислів і підприємств. Обмеження економічного розвитку з боку Російської імперії. Козацьке господарство. Друге закріпачення селянства.

Економіка підросійської України в кінці XVIII ст. – першій половині XIX ст. Освоєння земель південної України. Утворення нових міст. Розвиток торгівлі. Стан сільського господарства. Початок промислового перевороту.

Занепад феодалізму. Відміна кріпацтва в Росії. "Капіталізм № 1" в Росії і Україні. Модернізація Росії і України в умовах капіталізму. Індустріалізація Сходу і Півдня України. Капіталізація сільського господарства. Столипінська аграрна реформа і Україна. Нова соціальна структура і соціальні конфлікти. Економічний розвиток західноукраїнських земель в XVIII–XIX ст. Відміна кріпацтва. Еміграція західно-українського селянства як наслідок слабкого розвитку капіталізму.

Економічні процеси в Україні в 1917–1921 рр.

Економічні експерименти комуністів (більшовиків). "Воєнний комунізм" більшовиків в Україні (1919–1922). НЕП в Україні (1922–1928 рр.). Соціалістична модернізація в СРСР

і Україні. Друга індустріалізація в Україні. Колективізація як інструмент індустріалізації. Голодомор 1932–1933 рр. Економічні і соціальні наслідки модернізації 30-х рр. Нова соціальна структура суспільства. Соціально-економічне становище західноукраїнських земель в 20-30-ті рр. ХХ ст.

Післявоєнне відновлення економіки СРСР і України. Спроби економічних реформ М. С. Хрущова і А. С. Косигіна. Відновлення "стабільності" в суспільстві за Л. І. Брежнєва. Економічний розвиток України в 70-80-ті рр. ХХ ст. Реформа економіки в кінці 80-х рр. Економічні причини розпаду СРСР і проголошення незалежності України.

"Капіталізм № 2". "Нова" капіталістична економіка України: основні напрямки, здобутки і прорахунки. Нова соціальна структура суспільства і нове соціальне розшарування.

Тема 6. Релігія і церква в історії українського народу

Сутність і роль релігії та церкви в житті сучасної людини. Дохристиянські вірування східних слов'ян. Загальне розуміння християнства. Причини та історичне значення прийняття християнства Київською державою. Основні характеристики давньоукраїнського християнства. Розкол православної церкви на білоруських, московських та українських землях. Київська та Московська митрополії. Вплив розколу на становище православної церкви в українських землях. Занепад українського православ'я в XIV–XVII ст.

Система окатоличення та полонізації українського населення. Українські церковні братства. Берестейська унія 1596 р. Утворення, розвиток і становище греко-католицької церкви. Боротьба християнських церков в Україні. Відродження українського православ'я. Реформи П. Могили. Особливості українського православ'я.

Перехід української православної церкви під верховенство Московського патріархату (1686 р.) і його наслідки для українського суспільства. Ліквідація Петром I Московської патріархії. Становище церкви в умовах панування Російської і Австро-Угорської імперії.

Боротьба за відродження української православної церкви в 1917–1920 рр. Створення Української автокефальної православної церкви (1921 р.) і її розвиток у 20-ті рр. Розпуск Всеукраїнської Церковної Ради (1926 р.). Занепад релігійного і церковного життя в СРСР. Боротьба комуністів з церквою і релігією. Греко-католицька (уніатська церква) в ХХ ст.

Відродження релігії і церкви в незалежній Україні. Православні конфесії в Україні 1991–2018 рр.: УПЦ (Київського патріархату), УПЦ (Московського патріархату), УАПЦ. Церква в умовах російської агресії (2014–2018). Утворення незалежної православної церкви України. Релігії і церкви народів України.

Тема 7. Соціальні (народні) рухи України

Поняття, зміст і характеристика соціального руху. Різниця між соціальним і політичним рухом.

Народні повстання в добу Київської держави. Боротьба проти литовських і польських феодалів. Селянські антифеодальні рухи. Козацько-селянські повстання проти соціальних, економічних і національних утисків польської влади наприкінці XVI ст. Криштоф Косинський. Северин Наливайко. Повстання козаків під проводом Івана Сулими, Павла Павлюка. Козацько-селянські повстання першої половини XVII ст.

Повстання, визвольна війна і революція 1648–1657 рр. як соціальний рух. Соціальні рухи в Україні в другій половині XVII ст. і на початку XVIII ст. Гайдамаччина. Коліївщина. Рух опришків на західноукраїнських землях.

Селянські рухи та виступи робітників в Україні в ХІХ ст. Революція 1905–1907 рр. в Росії як вияв соціально-політичного руху. Революційна боротьба в армії, на флоті.

Лютнева буржуазно-демократична революція 1917 р. в Росії і Україні. Піднесення національно-визвольного руху в Україні. Жовтневий переворот і "соціалістична" революція як вияв соціальної боротьби: особливості в Україні (1917–1922). Селянські повстанські рухи доби громадянської війни. Н. Махно, М. Григор'єв та інші селянські "отамани".

Соціальна боротьба в СРСР в 1922–1991 рр. Соціальний рух в Україні в часи т. зв. перебудови.

Соціальний рух в незалежній Україні. "Студентські" ("молодіжні") революції 1990 р., 2004 р., 2013 р. Феномен соціального руху в Україні в умовах окупації Росією Криму і окремих територій Донецької та Луганської областей і війни проти Російської Федерації.

Тема 8. Україна в системі міжнародних відносин

Сутність і розуміння міжнародних відносин. Поняття зовнішньої політики держави.

Основні напрямки зовнішньої політики Київської держави. Взаємовідносини Київської держави із Візантією. Походи на Візантію. Договори 907 р., 944 р. Контакти із Заходом. Хрещення Київської держави і його вплив на міжнародне становище. Галицько-Волинська держава, її зовнішня політика. Залежність від Золотої Орди. Поділ України в ХІV–ХІVІ ст. Литвою і Польщею.

Гетьманщина та її зовнішня політика. Союз з кримським ханом, Туреччиною та ін. країнами. Українсько-московські зв'язки під час війни повстання, визвольної війни і революції.

Березневі статті 1654 р.: "зміна орієнтацій". Зовнішньополітичні впливи на Україну в період "Руїни". Зовнішня політика гетьманів. Союз І. Мазепи із Швецією. Українська політика Петра I, Катерини II. Українські землі в складі Росії і Австро-Угорщини.

Перша світова війна. Україна в планах Германії, Австро-Угорщини, Росії.

Міжнародна політика УНР періоду Центральної Ради. Ставлення Росії до незалежності України. Війна радянської Росії проти незалежної України. Брестський мир і Україна. Зовнішня політика Гетьманату і Директорії в 1918–1921 рр. Варшавські угоди 1920 р. Ризький мирний договір і Україна (1921). Дипломатичне визнання України в 1918–1922 рр. Зовнішня політика радянської України (1917–1922 рр.).

Україна в системі міжнародних відносин у 20–30-ті рр. XX ст. Українське питання у міжнародній політиці напередодні та початку Другої світової війни. Мюнхенська угода і проблема Закарпатської України. Західна Україна і геополітичні інтереси Германії та Радянського Союзу. Договори СРСР з Германією і проблема українських земель. Україна під окупацією гітлерівських загарбників. Економічні і політичні плани нацистів, їхня політика на українських землях.

Українська РСР на міжнародній арені після Другої світової війни. Утворення ООН. Участь України в роботі ООН та інших міжнародних організацій у другій половині XX ст.

Незалежна Україна і вибір між Євroatлантичною і Євразійською цивілізацією в кінці XX – на початку XXI ст. Окупація Росією українських земель. Боротьба української держави проти путінських загарбників. Ставлення Європи, США і Китаю до окупації Росією Криму та окремих територій Донецької і Луганської областей.

Тема 9. Історія української еміграції

Сутність еміграції та діаспори. Формування західної української діаспори. Перша хвиля західної еміграції, її причини, наслідки і напрямки розселення. Друга хвиля її причини, напрямки, наслідки. Третя хвиля: причини, напрямки, наслідки. Четверта хвиля: причини, напрямки, наслідки. Сучасна західна українська діаспора.

Розуміння міграції. Формування східної діаспори. Етапи, напрямки і місця розселення українців в Російській імперії і СРСР.

Зв'язки зі співвітчизниками та їх нащадками за кордоном. Співпраця з організаціями українців за кордоном. Українці в світовому міграційному та еміграційному процесах.

Тема 10. Козацтво в історії українського народу

Проблема утворення козацтва в історіографії історії України. Соціально-економічні та політичні передумови виникнення козацтва. Козацтво на "волості". Утворення Запорозької Січі. Історія запорозьких січей. Устрій січі. Економіка запорожців. Створення реєстрового козацького війська. Боротьба козаків з турками і татарами. Запорозькі козаки на службі у Польської і Російської держави. Участь запорожців у російсько-турецьких війнах XVII–XVIII ст. і завоюванні Криму.

Ліквідація в 1775 р. Запорозької Січі і подальша доля козацтва. Утворення Чорноморського козацтва і його роль в російсько-турецькій війні 1787–1791 рр. Запорозжці на р. Кубань.

Вплив козацтва на політичні процеси в українському суспільстві (кінець XVI – друга половина XVIII ст.) Козаччина і її вплив на соціально-економічні відносини в Україні. Сепаратистські козацькі організації в сучасній Україні і їх роль

в окупації Росією Криму та окремих територій Донецької і Луганської областей.

11. Висновки курсу

Головні підсумки розвитку українського народу в модерних ХІХ–ХХ ст. Україна в ХХІ ст. Війни з Росією за незалежність як геополітичний виклик Україні: історія і сучасність. Проблеми побудови громадянського демократичного суспільства та суверенної правової держави.

Пропонований курс лекцій за вибором "Миколаївщина і Північне Причорномор'я: історія і сучасність"

1. Північне Причорномор'я в історії України.
2. Миколаїв в історії України: початок історії (друга половина ХVІІІ ст. – середина ХІХ ст.).
3. Занепад Миколаєва і його піднесення (середина ХІХ ст. – 80-ті рр. ХІХ ст.).
4. Миколаїв і Північне Причорномор'я часів "першого капіталізму" (друга половина ХІХ ст. – 1917 р.).
5. Миколаїв в часи російської та української революції і громадянської війни (1918–1921).
6. Миколаїв доби перших експериментів комуністичної влади і другої ("соціалістичної") модернізації (1922–1941).
7. Миколаїв у Другій світовій війні (1941–1945).
8. Миколаїв доби "другого розквіту" (1950–1991).
9. Капіталізм в Миколаєві: характерні риси, перші результати і перспективи (1991–...).
10. Миколаїв у часи путінської агресії (2014–...): феномен сепаратизму і націоналізму.

11. Політичні і громадські діячі Миколаєва: історія і сучасність.
12. Діячі культури Миколаєва: історія і сучасність.
13. Етнічний "плавильний казан" Миколаєва. Чи відрізняється Миколаїв від Херсона і Одеси?
14. Освіта Миколаєва: історія, сучасність, перспективи.

Література до курсу лекцій

1. **Крючков, Ю. С.** История Николаева от основания до наших дней [Текст] / Ю. С. Крючков. – Николаев : Возможно-сти Киммерии, 1996. – 286 с.
2. **Крючков, Ю. С.** История улиц Николаева: топонимический путеводитель по городу и окрестностям [Текст] / Ю. С. Крючков. – Николаев : Возможности Киммерии, 1997. – 160 с.
3. **Щукин, В. В.** Земляки. Очерки истории: еврейская община города Николаева (конец XVIII – начало XXI века) / В. В. Щукин, А. Н. Павлюк. – Николаев : Издательство Ирины Гудым, 2009. – 352 с.
4. **Ге, Г. М.** Историчний нарис столітнього існування міста Миколаєва при гирлі Інгулу (1790–1890) [Текст] / Г. М. Ге ; пер., авт. доп. В. В. Чернявський. – Миколаїв : Іліон, 2018. – 152 с.
5. Миколаївщина: нариси історії революції 1917–1921 років [Текст] / Л. Л. Левченко (кер. авт. кол.), Л. А. Вовчук, О. В. Волос, В. С. Єрмілов, Ю. В. Котляр та ін. – Миколаїв : Іліон, 2017. – 280 с.
6. **Пархоменко, В. А.** Николаев: год 1917-й: очерки общественно-политической жизни [Текст] / В. А. Пархоменко. – Николаев : Илион, 2017. – 88 с.
7. **Щукин, В. В.** Старина николаевская и очаковская. Анатомия : в 2 т. (Источники по истории городов Никола-

ева и Очакова с конца XVIII до начала XX века) / В. В. Шукин, А. Н. Павлюк. – Николаев : Издательство Ирины Гудым, 2016.

8. **Гаврилов, С.** Николаеву 220 лет / С. Гаврилова, Ю. Любаров. – Николаев : Любаров Е. И., 2009. – 211 с.

4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінар № 1. Історіографія історії України

1. Історіографія як наука. Давньоукраїнські літописи XII–XVIII ст.:

а) "Повість минулих літ", "Галицько-волинський літопис" та ін.;

б) літописи литовсько-польської доби;

в) козацькі літописи.

2. Історіографія історії України XIX – початку XX ст.

3. Дослідження історії України в радянську добу (1922–1991).

4. Знання про Україну за кордоном. Українська історична наука в еміграції.

5. Основні схеми історії України. Історія України у протистоянні ідеї "русского мира".

Рекомендовано запам'ятати

1113 р. – "Повість минулих літ".

1674 р. – "Київський синопсис", автор Інокентій Гізель.

1818 р. – у Харкові надруковано журнал "Украинский вестник".

1822 р. – Дмитро Бантиш-Каменський (1737–1814) видає в Москві працю "История Малой России" (в 4-х томах).

1822 р. – Микола Маркевич (1804–1860) видає в Москві працю "История Малороссии" (в 5-ти томах).

1846 р. – Григорій Кониський (1717–1795) видає в Москві працю "История русов или Малой России".

1861 р. – Микола Костомаров (1817–1885) публікує в журналі "Основа" (Санкт-Петербург, 1861, № 3) статтю "Две русские народности".

1898–1936 рр. – Михайло Грушевський (1866–1934) видає працю "История Украины-Руси" (в 10-ти томах).

1904 р. – Михайло Грушевський у збірнику "Статті по славяноведенью" публікує українською мовою статтю "Звичайна схема "руської" історії й справа раціонального укладу історії східного слов'янства".

1908 р. – миколаївський історик Микола Аркас (1853–1909) видає в Санкт-Петербурзі нарис "История Украины-Руси".

Література

1. **Дорошенко, Д.** Нарис історії України: у 2 т. Т. I. До половини XVII століття [Текст] / Д. Дорошенко. – К. : Либідь, 1992. – С. 3–25.

2. **Полонська-Василенко, Н.** Історія України: у 2 т. Т. 1. До середини XVII століття [Текст] / Н. Полонська-Василенко. – К. : Либідь, 1995. – С. 13–34.

3. **Бобіна, О. В.** Історіографія історії України [Текст] : навчальний посібник / О. В. Бобіна. – Миколаїв : УДМТУ, 2002. – 28 с.

Семінар № 2. Особливості етнополітичної історії України

1. Походження слов'ян:

- а) проблема прабатьківщини слов'ян;
- б) розселення слов'ян в Європі;
- в) формування і розселення східних слов'ян і формування білорусів, "руських", українців;
- г) етнополітичні характеристики та ментальні особливості білорусів, "руських" і українців.

2. Походження термінів "Русь", "Україна", "Малоросія".

3. Історико-етнографічне районування України.
4. Основні етапи етнополітичної історії України.
5. Формування політичної нації в Україні в умовах революції (2013–2014), протистояння агресії та окупації з боку Російської Федерації.

Рекомендовано запам'ятати

I–II ст. по Р. Х. – перші згадки про слов'ян.

1187 р. – перше використання терміна "Україна".

Література

1. **Бойко, О. Д.** Історія України [Текст] : навч. посібник / О. Д. Бойко. – К. : Академвидав, 2006. – С. 31–36, 70–71.
2. Етнографія України [Текст] : навчальний посібник / За ред. С. А. Макаруча. – Л. : Світ, 1994. – С. 3–169, 426–507.
3. **Субтельний, О.** Україна: історія [Текст] / О. Субтельний. – К. : Либідь, 1994. – С. 24–32.
4. **Полонська-Василенко, Н.** Історія України: у 2 т. Т. 1. До середини XVII століття [Текст] / Н. Полонська-Василенко. – К. : Либідь, 1995. – С. 62–82.

Семінар № 3.1. Історія української держави

1. Неслов'янські і неукраїнські держави на території України: основні етапи та особливості.
2. Давньоукраїнські держави – Київська держава і Галицько-Волинська держава:
 - а) причини формування, етапи існування;
 - б) політичний устрій держав;
 - в) політичні діячі, їх досягнення і прорахунки;
 - г) причини занепаду.

3. Спроба відновлення української держави в часи антипольської війни і козацько-селянської революції. Гетьманщина 1648–1781 рр.:

а) причини, умови, етапи формування та існування Гетьманщини, причини її занепаду;

б) політичний устрій;

в) політичні діячі, їхні досягнення і прорахунки;

г) боротьба Московсько-Російської держави з Гетьманщиною.

Рекомендовано запам'ятати

882–1097 рр. – існування єдиної Київської держави (в популярній історіографії Київської Русі) – першої української держави.

1199–1349 рр. – Галицько-Волинське князівство (в західних джерелах Regnum Galicig (Галицьке королівство), з 1253 р. – Regnum Russig (Руське королівство) – друга українська держава.

1349–1649 рр. – недержавний період в історії України. Україна під владою Литви, Польщі, Речі Посполитої.

1648/1649–1781 рр. – існування автономної квазідержави "Гетьманщина" на частині Правобережної і Лівобережної України ("третя" українська держава).

1657–1687 рр. – часи першої громадянської війни в Україні (Гетьманщини) під назвою "Руїна".

Семінар № 3.2. Історія української держави

1. Українські державні формування періоду національно-демократичної революції 1917–1921 рр.:

а) УНР періоду Центральної Ради;

б) Українська держава гетьмана П. Скоропадського;

в) УНР періоду Директорії;

г) ЗУНР.

2. Українська радянська (комуністична) квазідержава 1917–1991 рр.:

а) українська радянська (комуністична) держава в 1917–1922 рр.;

б) Україна у складі СРСР (1922–1991);

в) особливості розвитку західноукраїнських земель в 1920–1939 рр.

3. Основні проблеми розвитку сучасної української держави:

а) мирний період розвитку української держави (1991–2014 рр.);

б) українська держава у протистоянні агресії та окупації з боку Російської Федерації.

Рекомендовано запам'ятати

1654–1917 рр. – українські землі у складі Речі Посполитої, Московського царства, Російської імперії, Австрійської імперії, Австро-Угорської імперії (недержавний період).

1917–1922 рр. – утворення й існування національних державних формувань.

Січень 1918 р. – проголошення незалежності УНР (IV універсал).

Січень 1919 р. – "Акт Злуки" – проголошення об'єднання ЗУНР і УНР.

1922–1991 рр. – існування автономної квазідержави в УСРР-УРСР у складі СРСР ("четверта" українська держава).

1991–2004 рр. – мирний період існування незалежної України.

2014 р. – ... – Росія почала війну проти України. Окупувала Крим і частину Донецької Луганської області. Початок війни держави Україна і українського суспільства проти путінської Росії за суверенітет і незалежність.

Література

1. **Бойко, О. Д.** Історія України [Текст] : навч. посібник / О. Д. Бойко. – К. : Академвидав, 2006.– С. 22–31, 40–66, 88–94, 161–174, 316–372, 380–384, 580–607.
2. **Полонська-Василенко, Н.** Історія України: у 2 т. Т. 1. До середини XVII століття [Текст] / Н. Полонська-Василенко. – К. : Либідь, 1995. – С. 55–72, 77–107, 110–133, 192–224; т. 2. – С. 10–30, 15–161, 457–545.
3. **Субтельний, О.** Україна: історія [Текст] / О. Субтельний. – К. : Либідь, 1994. – С. 4–69, 145–165, 296–332.
4. **Горбулін, В.** Світова гібридна війна: український фронт [Текст] / В. Горбулін. – К. : Фоліо, 2017. 496 с.
5. **Тымчук, Д.** Вторжение в Украину: хроника российской агрессии [Текст] / Д. Тымчук, Ю. Карин, К. Машовец, В. Гусаров. – К. : БрайтБукс, 2016. – 240 с.

Семінар № 4.1. Політичний рух в Україні в XIX–XXI ст.

1. Особливості політичного руху в Україні.
2. Неукраїнський політичний рух у XIX – на початку XX ст. в Україні:
 - а) основні представники;
 - б) ставлення до українців і "українського" питання.
3. Національний суспільно-політичний рух на Наддніпрянщині в XIX ст. :
 - а) Кирило-Мефодіївське братство;
 - б) рух "Громад";
 - в) М. Драгоманов.
4. Національний суспільно-політичний рух в Західній Україні в другій половині XIX ст. – на початку XX ст. :
 - а) особливості політичного руху українців, створення і діяльність Головної руської ради;

- б) боротьба москвофілів і народовців;
- в) створення і діяльність перших українських партій.

Рекомендовано запам'ятати

Грудень 1845 р. – березень 1847 р. – діяльність Кирило-Мефодіївського товариства.

1848–1851 рр. – діяльність Головної руської ради.

1890 р. – створення Русько-української радикальної партії, першої української партії на землях Західної України.

Семінар № 4.2. Політичний рух в Україні в ХХ–ХХІ ст.

1. Розгортання політичного руху на Наддніпрянській Україні на початку ХХ ст.:

а) створення і діяльність перших національних партій в підросійській Україні (1901–1907);

б) українські партії в 1917–1920 рр.;

в) занепад політичної діяльності в СРСР–УРСР.

2. Політичний рух в Західній Україні в 1920–1939 рр.:

а) створення і діяльність УНДО та інших легальних організацій;

б) утворення і діяльність нелегальних організацій УВО-ОУН.

3. Дисидентський рух в Україні в 50–70-ті рр.

4. Становлення і розвиток сучасного політичного руху:

а) партійна система України в кінці ХХ ст. – на початку ХХ ст. – основні етапи історії;

б) проросійські партії в Україні в мирний час, в умовах революції (2013–2014 рр.), протистояння агресії і окупації з боку Російської Федерації.

Рекомендовано запам'ятати

1900 р. – створення Революційної української партії (РУП) першої української партії на землях підросійської України.

1905 р. – створення Української соціал-демократичної робітничої партії як найбільш відомої національної політичної організації в 1905–1920 рр.

1925 р. – формальне припинення діяльності всіх політичних організацій в УСРР, утвердження однопартійного режиму в СРСР.

1925–1928 рр. – утворення і діяльність найбільшої легальної націоналістичної політичної організації в Галичині, яка виступала за співпрацю з владою Польщі.

1929 р. – утворення і початок діяльності Організації українських націоналістів (ОУН), найбільшої нелегальної організації в Галичині, яка виступала за революцію.

1976 р. – утворення і діяльність Української гельсінської групи, найвідомішої організації дисидентського руху в Україні.

Література

1. **Бобіна, О. В.** Соціальний і політичний рух в Україні : основні етапи історії. Конспект лекцій [Текст] : навчальний посібник / О. В. Бобіна. – Миколаїв : Іліон, 2016. – С. 54–97.

2. **Бойко, О. Д.** Історія України [Текст] : навч. посібник / О. Д. Бойко. – К. : Академвидав, 2006. – С. 225–233, 474–482, 503–505, 512–518.

3. **Полонська-Василенко, Н.** Історія України: у 2 т. [Текст]. Т. 2 : Від середини XVII століття до 1923 року/ Н. Полонська-Василенко. – К. : Либідь, 1995. – С. 285–296, 303–309, 310–311, 315–324, 327–333, 408–426.

Семинар № 5.1. Економічна історія України

1. Основні етапи розвитку українських земель: первісне господарство, феодалізм, капіталізм і "соціалізм" – основні характеристики.

2. Економічний розвиток українських земель у давні часи:
 - а) господарство первісної доби, неолітична революція, поділ праці;
 - б) скотарська культура та господарство грецьких міст-полісів;
 - в) економічний розвиток за Київської держави і Галицько-Волинського князівства.
3. Господарство на українських землях за часів панування Литви, Польщі, Австрії і Московщини-Росії в XVI – на початку XIX ст.: відновлення сільського господарства, створення фільваркового господарства, освоєння вільних земель Наддніпрянщини і Північного Причорномор'я.
4. "Капіталізм I" в Україні (середина XIX ст. – початок XX ст.):
 - а) промисловий переворот і відміна кріпацтва в Україні;
 - б) капіталістична індустріалізація Сходу і Півдня України, капіталізація сільського господарства на Правобережній Україні та ін.

Семінар № 5.2. Економічна історія України

1. Економічна політика національних урядів 1917–1920 рр.
2. Економічні експерименти радянської (комуністичної) влади та їх втілення в Україні в 1917–1991 рр.:
 - а) "воєнний комунізм" більшовиків (1918–1922);
 - б) особливості НЕП в Україні (1921–1928);
 - в) соціалістична модернізація – "великий стрибок 30-х рр." в СРСР та його втілення в Україні (колективізація, соціалістична індустріалізація, Голодомор);
 - г) післявоєнні економічні реформи в СРСР та їх втілення в Україні (1954–1964, 1964–1968, 1985–1991).
3. "Капіталізм II" в Україні (1991–...):

- а) особливості економічного розвитку в Україні;
- б) деіндустріалізація;
- в) вибір економічних моделей між державним капіталізмом (Росія) і ліберальним капіталізмом (Євроатлантичний світ).

Рекомендовано запам'ятати

2,4 млн р. до Р. Х. – V ст. до Р. Х. – Гомініди (*homo habilis*, *homo erectus*, *homo sapiens* (*prapapiens*, *homo heidelbergensis*, *homo neanderthalensis*) – вели привласнює господарство.

V тис. до Р. Х. – "неолітична революція", початок переходу людства від примітивної економіки мисливців і збирачів до сільського господарства, що базується на землеробстві і тваринництві.

IV–III тис. до Р. Х. – існування трипільської культури. В основі господарської діяльності – землеробство і скотарство. Перший поділ праці в Україні: виокремлення землеробства і скотарства. Другий поділ праці: виокремлення із землеробства ремесла. Третій поділ праці: поява торгівлі.

IX ст. – 1861 р. – утвердження і розвиток феодалізму в Україні.

1861–1917 рр. – утвердження і розвиток першого капіталізму в Україну ("Капіталізм I").

1917–1986 рр. – економічні експерименти комуністичної партії в СРСР і Україні і формування одержавленої "комуністично-соціалістичної" економіки.

1986–1990 рр. – початок поступового переходу до капіталістичної економіки в СРСР і Україні.

1991 р. – ... – "шоковий", прискорений перехід до капіталістичної економічної системи, другий "прихід" капіталізму в Україну ("Капіталізм II"), формування олігархічно-монополістичної капіталістичної економіки.

Література

1. **Полонська-Василенко, Н.** Історія України: у 2 т. [Текст] / Н. Полонська-Василенко. – К. : Либідь, 1995. – Т. 1. – С. 49–60, 72–75, 228–233, 366–378, 466–469; Т. 2. – С. 172–192, 339–351.
2. **Бойко, О. Д.** Історія України [Текст] : навч. посібник / О. Д. Бойко. – К. : Академвидав, 2006. – С. 9–30, 36–37, 39, 66–70, 107–117, 233–237, 245–251, 259–269, 281–284, 294–303, 372–379, 384–399, 432–434, 438–439, 440–441, 492–498, 518–529, 531–542, 557–580, 624–630.
3. **Бобіна, О. В.** Економіка України: основні етапи історії [Текст] : методичні вказівки для самостійного вивчення теми / О. В. Бобіна. – Миколаїв : НУК, 2014. – 81 с.

Семінар № 6. Релігія і церква в історії українського народу

1. Початки релігійного життя давніх слов'ян:
 - а) дохристиянські вірування давніх слов'ян;
 - б) християнізація Київської держави: причини, суть, наслідки;
 - в) особливості українського православ'я.
2. Особливості існування православної церкви в Україні в недержавний період (XIV ст. – початок XX ст.):
 - а) занепад православ'я і спроби його реформування в Литовсько-Польську добу;
 - б) утворення і функціонування уніатської церкви (XV–XVIII ст.);
 - в) відродження православ'я за часи Петра Могили;
 - г) занепад українського православ'я за московсько-російських часів.

3. Українська церква в Західній Україні в XVIII ст. – 1939 р.
4. Церква і релігія в Україні в XX–XXI ст.:
 - а) утворення УАПЦ;
 - б) боротьба комуністів з релігією і церквою;
 - в) відновлення і розкол православної церкви в Україні в кінці XX ст.;
 - г) неправославні християнські церкви в сучасній Україні;
 - д) іудаїзм в Україні: історія і сучасність;
 - е) мусульманство в Україні: історія і сучасність.
5. Православна церква в умовах протистояння агресії та окупації з боку Російської федерації.

Рекомендовано запам'ятати

988 р. – охрещення киян князем Володимиром, початок масового поширення християнства на території Київської держави.

1349–1632 рр. – занепад православ'я на землях України.

1596 р. – "Брестська Унія", спроба створення єдиної християнської церкви на землях в Білорусії, Польщі, України. Розповсюдження греко-католицької церкви в Україні.

1632–1647 рр. – реформування православної церкви України за митрополита П. Могили.

1686 р. – перехід Київської митрополії з-під влади Константинопольського патріархату до Московського патріархату.

1919–1930 рр. – утворення і діяльність Української автокефальної православної церкви (УАПЦ) в УСРР.

1917–1991 рр. – боротьба комуністичної влади з релігією і церквою, обмеження її діяльності в СРСР-УРСР.

1991 р. –... – утвердження в Україні права на вільний вибір релігії і вільне функціонування церкви.

1991–2018 рр. – розкол православної церкви в Україні, утворення Української православної церкви Київського патріархату і Української православної церкви Московського

патріархату, відновлення діяльності Української православної церкви, поширення діяльності Української греко-католицької церкви.

2014–2018 рр. – латентна підтримка Українською православною церквою (Московський патріархат) агресії Російської федерації і проросійського сепаратизму в Україні.

2018 р. – утворення, на основі Української православної церкви (Київський патріархат) і Української автокефальної церкви православної церкви в Україні.

Січень 2019 р. – проголошення Константинопольським патріархатом автокефалії Православної церкви в Україні.

Література

1. **Бойко, О. Д.** Історія України [Текст] : навч. посібник / О. Д. Бойко. – К. : Академвидав, 2006. – С. 74–78, 117–121, 638–641.

2. **Полонська-Василенко, Н.** Історія України: у 2 т. [Текст] / Н. Полонська-Василенко. – К. : Либідь, 1995. – Т. 1. – С. 233–250, 258–264, 373–416, 459, 469–517; Т. 2. – С. 171, 192–218, 222–232, 351–373.

3. **Субтельний, О.** Україна: історія [Текст] / О. Субтельний. – К. : Либідь, 1994. – С. 41–44, 19–134, 154–158, 202–203, 504–507, 647–648.

Семинар № 7. Соціальні (народні) рухи в Україні

1. Соціальна боротьба в Україні доби феодалізму:
 - а) козацько-селянські виступи XVI–XVIII ст.;
 - б) народні рухи за доби Московсько-Російської імперії і Австрійської імперії;
 - в) селянські рухи першої половини XIX ст.

2. Соціальна боротьба в Україні доби капіталізму (друга половина XIX ст. – початок XX ст.):

- а) робітничий рух;
- б) селянський рух;
- в) студентський рух.

3. Соціальна боротьба в Україні в XX–XXI ст.:

- а) соціальна боротьба в СРСР і Україні;
- б) "молодіжні" революції кінця XX – початку XXI ст.;
- в) громадянське суспільство як феномен соціального руху в умовах протистояння агресії і окупації з боку Російської Федерації.

Рекомендовано запам'ятати

1113 р. – виступ киян проти бояр, викликаний зубожінням смердів і ремісників. Перший зафіксований соціальний виступ.

1591–1597 рр., 1625–1638 рр. – козацькі виступи, що підтримувались селянами і надавали їм характеру соціальної боротьби.

1648–1657 рр. – перша українська політична революція, яка мала характерні риси соціальної боротьби.

1700–1704 рр. – "паліївщина".

Початок XVIII ст. – 1764 р. – рух гайдамаків.

Початок XVIII ст. – 1730-ті рр. – рух опришків.

1812–1851 рр. – життя і діяльність Лук'яна Кобилиці.

80-ті рр. XIX ст. – зростання робітничого руху в Україні.

Жовтень 1900 р. – січень 1901 р. – страйк студентів Київського університету і розправа над ними.

1918–1922 рр. – масовий селянський військовий рух проти влади.

1929–1931 рр. – антиколгоспні збройні виступи.

Липень 1989 р. – страйк шахтарів в Україні.

Література

1. **Бобіна, О. В.** Соціальний і політичний рух в Україні : основні етапи історії. Конспект лекцій [Текст] : навчальний посібник / О. В. Бобіна. – Миколаїв : Іліон, 2016. – С. 11–53.
2. **Бобіна, О. В.** Соціальна боротьба в Україні: основні етапи історії [Текст] : методичні вказівки для самостійного вивчення теми / О. В. Бобіна. – Миколаїв : НУК, 2015. – 60 с.
3. **Бойко, О. Д.** Історія України [Текст] : навч. посібник / О. Д. Бойко. – К. : Академвидав, 2006. – С. 214–215, 134–140, 289–294.
4. **Полонська-Василенко, Н.** Історія України: у 2 т. [Текст] / Н. Полонська-Василенко. – К. : Либідь, 1995. – Т. 1. – С. 439–451; Т. 2. – С. 148–152, 407–422, 453–457.
5. **Матвієнко, Л. В.** Соціальні рухи [Текст] : методичні вказівки для самостійного вивчення теми з історії України / Л. В. Матвієнко. – Миколаїв : НУК, 2007. – 40 с.

Семінар № 8. Україна в системі міжнародних відносин

1. Дипломатичні відносини Київської держави і Галицько-Волинського князівства.
2. Дипломатичні відносини Гетьманщини.
3. Дипломатичні відносини українських державних формувань у 1917–1922 рр.
4. Українська держава між Росією і Євroatлантичним світом: вибір шляхів міжнародного розвитку в кінці ХХ – на початку ХХІ ст.
5. Україна у протистоянні агресії і окупації з боку Російської Федерації:
 - а) окупація Росією Криму й окремих районів Донецької і Луганської областей;

- б) допомога Україні з боку міжнародної спільноти;
- в) збройне протистояння України і Росії: основні етапи.

Рекомендовано запам'ятати

907 р., 911 р. – перші відомі договори Київської держави з Візантією.

1253 р. – коронування князя Данила Галицького послами римського папи Інокентія IV.

1649 р. – перша угода Б. Хмельницького з владою Польщі.

1654 р. – "зміна орієнтацій", угода Б. Хмельницького з Московським царством.

1669 р. – "зміна орієнтації", старшинська рада разом з П. Дорошенком ухвалює рішення визнати протекторат Туреччини над Правобережною Україною.

1708–1709 рр. – переговори і союз І. Мазепи із шведським королем Карлом XII. Остання спроба використати дипломатію для збереження автономії України у боротьбі із Московським царством.

1918 р. – Брестський мир.

1920 р. – Варшавські угоди.

1921 р. – Ризький мир.

1996 р. – т. зв. Будапештський меморандум.

Лютий 2014 р. – початок окупації російськими спецзагонами Криму; обстріл російською артилерією територій Донецької і Луганської областей; вторгнення російських військ на територію України; втрата Україною Криму, Донецька і Луганська; війна України за суверенітет з путінською Росією.

Література

1. **Бобіна, О. В.** Україна і світ : методичні вказівки для самостійного вивчення тем з історії України "Україна в системі міжнародних відносин" і "Українська діаспора" [Текст] / О. В. Бобіна. – Миколаїв : НУК, 2007. – С. 51.

2. **Бойко, О. Д.** Історія України [Текст] : навч. посібник / О. Д. Бойко. – К. : Академвидав, 2006. – С. 442–470, 641–673.

3. **Полонська-Василенко, Н.** Історія України: у 2 т. [Текст] / Н. Полонська-Василенко. – К. : Либідь, 1995. – Т. 1. – С. 90–133; Т. 2. – С. 19–30, 37–61, 476–482, 497, 517–545.

4. **Горбулін, В.** Світова гібридна війна: український фронт [Текст] / В. Горбулін. – К. : Фоліо, 2017. – 496 с.

5. **Тымчук, Д.** Вторжение в Украину: хроника российской агрессии [Текст] / Д. Тымчук, Ю. Карин, К. Машовец, В. Гусаров. – К. : БрайтБукс, 2016. – 240 с.

Семінар № 9. Українці в світі: основні етапи формування української діаспори та її сучасне становище

1. Причини та етапи формування української діаспори на Заході.

2. Причини та етапи формування української діаспори на Сході.

3. Сучасний стан української діаспори.

4. Українці в світовому міграційному та еміграційному процесах.

Рекомендовано запам'ятати

1877 р., 1890-ті рр. – перша хвиля еміграції за океан, до Аргентини, Бразилії, Канади і США.

1920–1939 рр. – друга хвиля еміграції українців у т. зв. західний світ.

1944 р. – початок 50-х рр. – третя хвиля еміграції українців у т. зв. західний світ.

30-ті рр. XVII ст. – початок міграційних процесів на Наддніпрянській Україні, заселення прикордоння з Московським царством, початок формування Слобожанщини.

Кінець XIX ст. – 1911 р. – масовий переселенський рух (міграція) селян з Лівобережної України до Поволжя, Сибіру і Далекого сходу Російської імперії.

1929–1937 рр. – масове виселення українських селян під час колективізації до Сибіру і Далекого сходу, виселення українців через репресії.

1954 р., середина 60-х рр. – середина 70-х рр. – освоєння цілинних земель у Казахстані, "нове" будівництво Байкало-Амурської магістралі, освоєння нафтогазоносних покладів у Тюмені.

1991 р. – початок четвертої хвилі робітничої міграції українців.

2017 р. – новий етап робітничої міграції українців, пов'язаний з безвізовим режимом України і країнами Європейського Союзу.

Література

1. **Бобіна, О. В.** Україна і світ : методичні вказівки для самостійного вивчення тем з історії України "Україна в системі міжнародних відносин" і "Українська діаспора" [Текст] / О. В. Бойко. – Миколаїв : НУК, 2007. – С. 51.

2. Етнографія України [Текст] : навчальний посібник / за ред. С. А. Макарчука. – Л. : Світ, 1994. – С. 315–360.

3. **Субтельний, О.** Україна: історія [Текст] / О. Субтельний. – К. : Либідь, 1994. – С. 670–710.

Семінар № 10. Козацтво в історії України

1. Українське козацтво як феномен національної історії:
 - а) соціально-економічні та політичні передумови виникнення козацтва;
 - б) основні етапи історії козацтва.

2. Запорозька Січ як охлократична республіка:
 - а) утворення і устрій Запорозької Січі;
 - б) основні етапи історії.
3. Козацькі отамани: їхні здобутки і прорахунки.

Рекомендовано запам'ятати

1492 р. – перша в історії офіційна згадка про запорозьких козаків і про їхні дії на морі.

1552–1557 рр. – існування Хортицької Січі, що побудована Д. Байдою-Вишневецьким.

1572 р. – король Польщі Сигізмунд II Август підписав універсал про формування першого загону реєстрових козаків у кількості трьохсот чоловіків.

1577–1622 рр. – роки життя Петра Конашевича-Сагайдачного.

1709 р. – перше знищення Запорозької Січі.

1775 р. – остаточна ліквідація Запорозької Січі.

1775–1828 рр. – існування Задунайської Січі.

1788–1860 рр. – існування Чорноморського козацького війська.

Література

1. **Матвієнко, Л. В.** Лекційний матеріал до теми "Козацтво в історії України" [Текст] : методичні вказівки для самостійного вивчення / Л. В. Матвієнко. – Миколаїв : НУК, 2014. – 53 с.

2. **Полонська-Василенко, Н.** Історія України: у 2 т. [Текст] / Н. Полонська-Василенко. – К. : Либідь, 1995. – Т. 1. – С. 361–366, 460–463, 440–451; Т. 2. – С. 106–171, 270–271.

3. **Субтельний, О.** Україна: історія [Текст] / О. Субтельний. – К. : Либідь, 1994. – С. 135–258.

5. ЗАСОБИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

1. Вхідний контроль

Вхідний контроль здійснюється на першому практичному занятті. Він являє собою письмове опитування студентів за шкільною програмою, програмою вступних іспитів з історії. Мета вхідного контролю – визначення рівня знань з історії у студентів першого курсу; визначення студентів з вищим, середнім та нижчим рівнем знань для застосування індивідуальних методів навчання; відслідковування зміни рівня знань студентів протягом року.

Вхідний контроль здійснюється за індивідуальним планом навчально-методичної роботи кожного викладача.

2. Поточний контроль

Поточний контроль здійснюється на семінарських заняттях шляхом усного і письмового опитування та контрольної модульної роботи. Знання оцінюються за стобальною (десятибальною) системою.

3. Модульний контроль

Відповідно до графіка навчального процесу протягом семестру можуть бути проведені два-три заходи модульного контролю. Успішне виконання завдань модульного контролю дозволяє студентам отримати позитивну підсумкову оцінку. Графік проведення модульного контролю розробляється викладачем індивідуально. Студенти попереджаються про модульний контроль не менше ніж за один-два тижні.

Модульний контроль проводиться в письмовому вигляді або тестуванням. Лектор і викладач, який проводить семінарські заняття, повинні заздалегідь узгодити критерії і шкали оцінювань усних та письмових відповідей, тестування і модульного контролю. Студент повинен завчасно отримати всю необхідну інформацію. Це право студента і обов'язок викладача.

Питання модульного контролю

1. Бібліографія курсу "Історія України".
2. Літописи як джерела з історії України.
3. Відомі історики, які писали про Україну, та їхні праці.
4. Білоруси, росіяни ("руські"), українці: історія, формування народів, особливості етнополітичні і ментальні.
5. Схеми історії України.
6. Основні етапи етнополітичної історії України.
7. Походження назв: Русь, Україна, Малоросія.
8. Київська держава та Галицько-Волинська держава (IX–XIV ст.) – перші українські держави: політичний устрій.
9. Гетьманська Україна XVII–XVIII ст.: політичний устрій.
10. Українські держави періоду революції та громадянської війни в 1917–1920 рр.: основна характеристика.
11. Сучасний етап розвитку української держави. Війна з Росією як сучасний виклик українській державі.
12. Релігія і церква в Україні в давньоруський період (IX–XIV ст.).
13. П. Могила і його реформа української православної церкви.
14. Українська греко-католицька церква: шляхи розвитку.
15. Релігія і церква в Україні в умовах панування Російської, Австро-Угорської імперії та в СРСР (XVII ст. – 1991 р.).
16. Сучасне становище релігії і церкви в Україні.

17. Київська держава і Галицько-Волинська держава в системі міжнародних відносин.
18. Зовнішня політика українських гетьманів (1648–1709 рр.).
19. Зовнішня політика українських держав 1917–1922 рр.
20. Окупація Росією українських земель в 2014 р.
21. Ставлення Європи, США, Китаю до окупацією Росією Криму та окремих територій Донецької і Луганської областей.
22. Особливості національного політичного руху.
23. Національний політичний рух у ХІХ ст.
24. Національний політичний рух у першій половині ХХ ст.
25. Українське дисидентство.
26. Проросійські і сепаратистські політичні організації в мирній Україні і в умовах окупації Росією Криму та окремих територій Донецької і Луганської областей.
27. Особливості економічного розвитку українських земель у ІХ ст. – першій половині ХІХ ст.
28. "Перша" капіталістична модернізація України в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст.
29. Економічні експерименти в комуністів та їх втілення в Україні в 1918–1991 рр.
30. Капіталістичний розвиток України в кінці ХХ – початку ХХІ ст.
31. Західна українська діаспора.
32. Східна українська діаспора.
33. Соціальна боротьба в Україні доби феодалізму.
34. Соціальна боротьба в Україні доби капіталізму.
35. Соціальний рух в Україні за радянської влади.
36. "Студентські" революції (1990, 2004, 2013–2014) і їх характеристика.
37. Передумови, причини виникнення і сутність козацтва. Феномен Запорозької Січі: причини утворення, устрій, основні етапи історії.

6. ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Індивідуальна робота студента – це аудиторна самостійна робота за індивідуальними завданнями під керівництвом викладача, під час виконання якої студент може отримати методичну допомогу у вигляді консультацій щодо виконання цієї роботи, при цьому консультації носять індивідуальний характер.

Індивідуальна робота студентів має сприяти усуненню недоліків в оволодінні студентами окремих питань навчальної дисципліни, сприяти ефективному оцінюванню знань студентів шляхом їх додаткового опитування та виконання додаткових завдань. Індивідуальна робота для студентів першого курсу є необхідним елементом у системі виховання навичок самостійної роботи.

Індивідуальна робота має враховувати особливості кожного студента і кожної навчальної групи. Для індивідуальної роботи пропонуються додаткові питання різного рівня складності. Основні види індивідуальної роботи: а) виконання письмових робіт і тестів; б) робота з підручником і джерелами під контролем викладача; в) виконання творчих завдань; г) написання есе, анотацій; д) складання бібліографічних описів. Принципи, умови, система оцінювання індивідуальної роботи мають бути обов'язково доведена до відома студентів на перших заняттях.

Особливу увагу в індивідуальній роботі треба звернути на виконання письмових робіт і тестів, роботи з підручника-ми і джерелами під контролем викладача.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студента – це самостійна діяльність-учіння студента, яку науково-педагогічний працівник планує разом зі студентом, але виконує її студент за завданнями та під методичним керівництвом і контролем науково-педагогічного працівника без його прямої участі.

Самостійна робота активізує пізнавальну діяльність студентів, формує навички індивідуальної роботи. Самостійна робота значно розширює можливості студентів у набутті знань. Активна самостійна робота значно підвищує шанси студентів на отримання дострокової оцінки підсумкового контролю. Рекомендується використовувати різноманітні форми і види самостійної роботи. До таких видів робіт, наприклад, відносяться: а) реферування монографій; б) конспектування першоджерел; в) складання термінологічних словників; г) написання творчих робіт і доповідей; д) написання рефератів; е) підготовка доповідей на задану тему; є) підготовка конспектів лекцій і семінарів.

Вимоги, строки, теми, критерії оцінки до кожного конкретного виду робіт узгоджуються між викладачем і студентами, і не можуть змінюватись протягом семестру.

Пропоновані види робіт і система оцінювання:

Види робіт	Кількість балів	Термін роботи (тиждень)
Реферування монографії (5–10 д. а.)	0–15	XIV
Конспект першоджерел	0–15	XIV
Словник (30 слів)	0–10	XIV
Творча робота (до 5–18 стор.)	0–10	VI, XII
Реферати (до 15 стор.)	0–15	VI, XII, XIV

8. КОНТРОЛЬ УСПІШНОСТІ ЗНАНЬ

По кожному зі змістових блоків-модулів навчальної дисципліни студент отримує оцінку в балах. Пропонована шкала оцінки: від нуля до десяти балів. Таким чином за десять тем студент може отримати максимум сто балів. Мінімальна кількість балів необхідна для того, щоб звільнити студентів від підсумкового контролю дорівнює шестидесяти балів. При отриманні незадовільної оцінки за підсумками поточного модульного контролю студент повинен додатково виконати запропоновані завдання індивідуальної і самостійної роботи для досягнення мінімально-необхідного рівня знань.

Пропонована шкала оцінювання:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	Визначення
		для екзамену	
90–100	A	відмінно	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок
82–89	B	добре	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю помилок
74–81	C		
64–73	D	задовільно	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як досягти мінімального критерію; необхідна серйозна подальша робота
1–34	F		

9. ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Бібліографія курсу "Історія України".
2. Літописи як джерела з історії України.
3. Історіографія історії України в XVIII – на початку XX ст.
4. Радянська історіографія історії України.
5. Закордонна і діаспорна історіографія історії України.
6. Схеми історії України.
7. Проблеми походження слов'ян та їх історична праать-ківщина.
8. Перший етап українського етногенезу: формування української народності (кінець IV–XIII ст.).
9. Особливості другого етапу українського етногенезу: формування українського народу (XIV–XVIII ст.).
10. Третій етап українського етногенезу та його особливості: формування української нації (XIX–XXI ст.).
11. Основні етапи етнополітичної історії України.
12. Походження назв: Русь, Україна, Малоросія.
13. Історико-етнографічне районування України.
14. Білоруси, росіяни ("руські"), українці: історія формування народів, етнополітичні і ментальні особливості.
15. Стародавні держави на території України.
16. Київська держава та Галицько-Волинська держава (IX–XIV ст.) – перші українські держави.
17. Гетьманська Україна XVII–XVIII ст.
18. Українські держави періоду революції та громадянської війни в 1917–1921 рр.
19. Сучасний етап розвитку української держави. Війна з Росією.
20. Дохристиянські вірування в Україні.
21. Релігія і церква в Україні в давньоруський період (IX–XIV ст.).

22. Релігія і церква в Україні в умовах панування Литви і Польщі.

23. Релігія і церква в Україні в умовах панування Російської, Австро-Угорської імперії та в СРСР (XVII ст. – 1991 р.):

а) перехід української митрополії до складу Московського патріархату;

б) антирелігійна політика в СРСР;

в) українські греко-католицька і автокефальна церкви.

24. Сучасне становище релігії і церкви в Україні.

25. Київська держава і Галицько-Волинська держава в системі міжнародних відносин.

26. Зовнішня політика українських гетьманів (1648–1709 рр.).

27. Зовнішня політика українських держав 1917–1922 рр.

28. Окупація Росією окремих українських земель у 2014 р.

29. Ставлення Європи, США, Китаю до окупації Росією Криму та окремих територій Донецької і Луганської областей

30. Особливості національного політичного руху.

31. Національний політичний рух у XIX ст.

32. Національний політичний рух у першій половині XX ст.

33. Національний політичний рух у другій половині XX ст.

34. Проросійські і сепаратистські політичні організації в мирній Україні і в умовах окупації Росією Криму та окремих територій Донецької і Луганської областей.

35. Господарство первісної доби і перших цивілізацій в Україні.

36. Економічний розвиток Київської держави та Галицько-Волинської держави.

37. Економічний розвиток західноукраїнських земель у другій половині XVII–XX ст.

38. Підросійська Україна: економічний розвиток в XVIII – першій половині XIX ст.

39. "Перша" капіталістична модернізація України в другій половині XIX – на початку XX ст.
40. Економічні експерименти комуністів та їх втілення в Україні в 1918–1991 рр.
41. Капіталістичний розвиток України в кінці XX – початку XXI ст.
42. Західна українська діаспора: історія формування.
43. Східна українська діаспора: історія формування.
44. Сучасні проблеми української діаспори.
45. Передумови і причини козацько-селянських повстань кінця XVI – першої половини XVII ст.
46. Народні антифеодальні та національні виступи в XVIII – першій половині XIX ст.
47. Масовий робітничо-селянський рух у другій половині XIX – на початку XX ст.
48. Селянсько-повстанський і робітничий рух у 1917–1921 рр.
49. Соціальний рух в Радянській Україні (1922–1991).
50. Соціальні рухи в Україні в кінці XX – на початку XXI ст.
51. "Студентські" революції (1990, 2004, 2013) та їх характеристика.
52. Передумови, причини виникнення і сутність козацтва.
53. Феномен Запорозької Січі: причини утворення, устрій, основні етапи історії.

10. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

На початку семестру викладач зобов'язаний ознайомити студентів з робочою навчальною програмою дисципліни, з її вимогами, а також принципами і системою оцінювання знань. До студентів доводяться вимоги щодо виконання різних видів робіт, особливо самостійних та індивідуальних. Кожен викладач, враховуючи особливості студентів і студентських груп різних спеціальностей, може конкретизувати, уточнювати і змінювати існуючі критерії. Узгоджені принципи і вимоги роботи обох сторін не можуть змінюватись протягом семестру.

11. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Основна література

1. **Грушевський, М.** Історія України-Руси : в 11 т., 12 кн. [Текст] / М. Грушевський ; гол. редкол. П. С. Сохань. – К. : Наук. думка, 1991–1997.
2. **Полонська-Василенко, Н.** Історія України [Текст] : у 2 т. / Н. Полонська-Василенко. – 3-тє вид. – К. : Либідь, 1995; т. 1 – 627 с., т. 2 – 608 с.
3. **Субтельний, О.** Україна: історія [Текст] / О. Субтельний. – К. : Либідь, 1994. – 736 с.
4. Енциклопедія історії України : у 10 т. [Т. 1-9] [А-С] [Текст] / Редкол. : В. А. Смолій (голова) та ін. ; НАН України. Інститут історії України. – К. : В-во "Наукова думка", 2003–2012.
5. Історія України [Текст] / В. Ф. Верстюк, О. В. Гарань, О. І. Гуржій та ін. ; під ред. В. А. Смолія. – К. : Альтернативи, 1997. – 416 с.
6. **Бобіна, О. В.** Історіографія історії України [Текст] : навчальний посібник / О. В. Бобіна. – Миколаїв : УДМТУ, 2002. – 24 с.
7. **Бобіна, О. В.** Політичний рух в Україні [Текст] : навчальний посібник / О. В. Бобіна. – Миколаїв : УДМТУ–МГІ, 2003. – 40 с.
8. **Бобіна, О. В.** Україна і світ : методичні вказівки для самостійного вивчення тем з історії України "Україна в системі міжнародних відносин" і "Українська діаспора" [Текст] / О. В. Бобіна. – Миколаїв : НУК, 2007. – 46 с.
9. **Бобіна, О. В.** Нариси з історії України [Текст] : навчальний посібник / О. В. Бобіна. – Миколаїв : НУК, 2010. – 138 с.
10. **Бобіна, О. В.** Економіка України: основні етапи історії [Текст] : методичні вказівки для самостійного вивчення теми / О. В. Бобіна. – Миколаїв : НУК, 2014. – 81 с.

11. **Бобіна, О. В.** Соціальний і політичний рух в Україні : основні етапи історії. Конспект лекцій [Текст] : навчальний посібник / О. В. Бобіна. – Миколаїв : Іліон, 2016. – С. 11–53.

12. **Бобіна, О. В.** Соціальна боротьба в Україні: основні етапи історії [Текст] : методичні вказівки для самостійного вивчення теми / О. В. Бобіна. – Миколаїв : НУК, 2015. – 60 с.

13. **Бойко, О. Д.** Історія України [Текст] : посібник / О. Д. Бойко. – К. : Академвидав, 2006. – 688 с.

14. **Матвієнко, Л. В.** Соціальні рухи [Текст] : методичні вказівки для самостійного вивчення теми з історії України / Л. В. Матвієнко. – Миколаїв : НУК, 2007. – 40 с.

15. **Матвієнко, Л. В.** Лекційний матеріал до теми "Козацтво в історії України" [Текст] : методичні вказівки для самостійного вивчення / Л. В. Матвієнко. – Миколаїв : НУК, 2014. – 53 с.

16. **Горбулін, В.** Світова гібридна війна: український фронт [Текст] / В. Горбулін. – К. : Фоліо, 2017. – 496 с.

17. Вторжение в Украину: хроника российской агрессии [Текст] / Д. Тымчук, Ю. Карин, К. Машовец, В. Гусаров. – К. : БрайтБукс, 2016. – 240 с.

18. **Березовець, Т.** Анексія: острів Крим. Хроніка гібридної війни [Текст] / Т. Березовець. – К. : БрайтБукс, 2015. – 392 с.

Допоміжна література

1. Політична історія України [Текст] : посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. В. І. Танцюри. – К. : Видавничий центр "Академія", 2001. – 488 с.

2. **Дорошенко, Д.** Нарис історії України [Текст] : у 2 т. / Д. Дорошенко. – К. : Глобус, 1991.

3. Історія релігії в Україні [Текст] : навчальний посібник / А. М. Колодний, П. Л. Яроцький, Б. О. Любовик та ін. ; за ред. А. М. Колодного, П. Л. Яроцького. – К. : Т-во "Знання", КО, 1999. – 735 с.

4. **Бойко, О. Д.** Нариси новітньої історії України (1985–1991 рр.) [Текст] : навчальний посібник / О. Д. Бойко. – К. : Кондор, 2004. – 357 с.

5. Велика історія України [Текст] : у 2 т. / Передм. д-ра І. Крип'якевича; Зладив М. Голубець. – К. : Глобус, 1993; т. 1 – 352 с., т. 2 – 400 с.

6. **Грушевский, М.** Иллюстрированная история Украины [Текст] / М. Грушевский. – К. : М. П. "Левада", 1995. – 696 с.

7. **Дещинський, Л. Є.** Міжнародні відносини України : історія і сучасність [Текст] : навч. посібник / Л. Є. Дещинський. – Львів : Видавництво "Бескід Біт", 2004. – 320 с.

8. Етнографія України [Текст] : навчальний посібник / За ред. С. А. Макарчука. – Львів : Світ, 1994. – 520 с.

9. **Ефименко, А. Я.** История украинского народа [Текст] / Сост. ист.-биогр. очерка В. А. Смолий ; примеч. Н. Н. Яковенко. – К. : Лыбидь, 1990. – 512 с.

10. Історія України [Текст] / відп. ред. Ю. Сливка : керівник авт. кол. Ю. Зайцев. – вид. 4-те. – Львів : Світ, 2003. – 520 с.

11. Історія України [Текст] : навчально-методичний посібник для семінарських занять / В. М. Литвин, А. Г. Слюсаренко, В. Ф. Колесник та ін. ; за ред. В. М. Литвина. – К. : Знання, 2006. – 460 с.

12. История Украины [Текст] : учебное пособие для студентов неисторических специальностей / под общей ред. академика Академии исторических наук Украины Р. Д. Ляха. – изд. 3-е. – Донецк : Центр подготовки абитуриентов, 2004. – 424 с.

13. **Крип'якевич, І. П.** Історія України [Текст] / відп. редактори Ф. П. Шевченко, Б. З. Якимович. – Львів : Світ, 1990. – 520 с.

14. **Лановик, Б. Д.** Економічна історія України і світу [Текст] / Б. Д. Лановик, Р. М. Матейко. – 7-ме вид. стер. – К. : Вікар, 2005. – 486 с.

15. **Магочій, П.-Р.** Україна: історія її земель та народів [Текст] / П.-Р. Магочій. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2012. – 794 с.

16. **Підкова, І.** Довідник з історії України [Текст] : у 3 т. / І. Підкова, Р. Шуст. – К. : Генеза, 1994.

17. Політична історія України ХХ ст. [Текст] : у 6 т. / Редкол. : І. Ф. Курас (голова) та ін. – К. : Генеза, 2002–2003.

18. **Світлична, В. В.** Історія України [Текст] : навчальний посібник для студентів неісторичних спеціальностей вищих закладів освіти / В. В. Світлична. – вид. 2-е. – К. : Каравела; Львів : Новий світ, 2002. – 304 с.

19. Україна і світ. Історія господарства від первісної доби і перший цивілізацій до становлення індустріального суспільства [Текст] : навчальний посібник для вузів / В. Б. Лановик, З. М. Матисякевич, Р. М. Матейко та ін. ; за заг. ред. Б. Д. Лановика. – К. : Генеза, 1994. – 368 с.

20. Україна у міжнародних відносинах ХХ століття [Текст] : навч. посібник / за ред. проф. Я. Й. Малика. – Львів : Світ, 2004. – 468 с.

21. **Ульяновський, В.** Історія церкви та релігійної думки в Україні [Текст] : у 3 кн. / В. Ульяновський, О. Крижанівський, С. Плохій. – К., 1994.

22. **Уривалкін, О. М.** Історія України (середина ХІІІ – середина ХVІІ ст.) [Текст] : навчальний посібник / О. М. Уривалкін. – К. : Кондор, 2005. – 248 с.

23. **Юрій, М. Ф.** Етногенез українського народу [Текст] / М. Ф. Юрій. – вид. 3-тє. – К. : Кондор, 2007. – 262 с.

24. **Юрій, М. Ф.** Соціокультурний світ України [Текст] : монографія / М. Ф. Юрій. – вид. 2-е. – К. : Кондор, 2004. – 738 с.

25. **Яворницький, Д.** Історія запорозьких козаків [Текст] : у 3 т. / Д. Яворницький. – Л., 1990-1992.

26. **Яковенко, Н.** Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України [Текст] / Н. Яковенко. – 3-тє вид. – К. : Критика, 2006. – 584 с.

27. **Курков, А.** Дневник Майдана и войны [Текст] / А. Курков. – К. : Фолио, 2018. – 370 с.

28. **Жирохов, М.** Стальной кулак. Танки в войне на Донбассе [Текст] / М. Жирохов. – К. : Сигматрейд, 2018. – 224 с.

29. **Лойко, С.** Аэропорт [Текст] / С. Лойко. – К. : Брайт Стар Паблішинг, 2015. – 71 с.

30. **Положий, Е.** Иловайск [Текст] / Е. Положий. – К. : Фолио, 2016. – 384 с.

31. Неоголошена війна. Невідомі факти і хроніка АТО [Текст] / О. Калиновська, О. Кринтона, О. Назаренко та ін. – Х., 2015. – 510 с.

12. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Написання рефератів

Реферат (лат. *referre* – доповідати, повідомляти) – самостійна індивідуальна робота студентів, яка передбачає виклад і критичний аналіз вже відомих ідей.

Підготовка і захист рефератів передбачає знайомство студентів з науковою літературою – монографіями, статтями, спеціалізованими підручниками. Такий вид самостійної роботи дозволяє активізувати процес пізнання, поглибити свої знання, долучитись до самостійної інтелектуальної роботи, опанувати навички роботи з літературними джерелами. При написанні реферату заборонено використовувати популярні підручники і посібники.

Реферат включає в себе титульну сторінку, план, список літератури, основну частину. Обсяг основної частини реферату не має перевищувати 15–18 сторінок друкованого тексту або розбірливого тексту, написаного від руки. Текст має бути вичитаний, не більше трьох орфографічних помилок на сторінку. Вимоги до друкованого тексту: формат аркушу А4, кегль – 14, інтервал – 1,5, шрифт – Times New Roman, поля з усіх боків – 2 см.

Студент повинен знати, що викладач без особливих зусиль може розрізнати оригінальний текст та текст, "скачаний" з електронної мережі. Останній повертається студенту без будь-яких зауважень і пояснень.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

Тема № 1. Історіографія історії України

1. Українські історики: біографія та творчість.
2. Історія України в творчості закордонних авторів.
3. Розвиток української історичної науки.
4. Центри вивчення української історії за кордоном.
5. Джерела з історії України.

Тема № 2. Особливості етнополітичної історії України

1. Походження слов'ян: основні аспекти питання.
2. Історія західних і південних слов'ян: основні аспекти питання.
3. Неукраїнці в Україні: історія народів, які проживають в Україні.
4. Особливості історико-етнографічних районів України.
5. Ментальні особливості сучасних слов'янських народів.

Тема № 3. Історія держави в Україні

1. Політичний устрій скіфської держави та античних міст-полісів.
2. Київська держава і Галицько-Волинська держава – перші українські держави: теорії формування, політичний устрій, політичні діячі.
3. Особливості політичного ладу українських земель в умовах панування Литви і Польщі.
4. Спроба формування української держави в Новий час: етапи формування Гетьманщини, боротьба московсько-російської держави з Гетьманщиною.

5. Політичний устрій українських земель у XIX – початку XX ст.
6. Історія українських державних формувань періоду національно-демократичної революції 1917–1920 рр.
7. Утворення і розвиток УРСР (1917–1922 рр.).
8. Політичний лад і розвиток УРСР (1922–1991 рр.).
9. Формування сучасної політичної системи України.
10. Історія формування кордонів України.
11. Українські державні діячі: біографії і діяльність.
12. Війна путінської Росії проти української держави.

Тема № 4. Політичний рух в Україні

1. Неукраїнський політичний рух у XIX ст.
2. Діяльність загальноросійських партій в Україні кінця XIX – початку XX ст.
3. Український політичний рух у XIX ст.
4. Утворення і діяльність перших українських партій кінця XIX – початку XX ст.
5. Політичний рух в Україні напередодні і в роки першої російської революції 1905–1907 рр.
6. Утворення і діяльність українських партій у 1917–1920 рр.
7. Політичний рух в УРСР–СРСР у 20–30-х рр.
8. Політичний рух на західноукраїнських землях у 20–30-ті рр.
9. Дисидентський рух в Україні.
10. Українські політичні діячі: біографії і діяльність.
11. Сепаратистський політичний рух у незалежній Україні (1991–2014).
12. Сепаратистський проросійський політичний рух в умовах окупації Криму, окремих районів Донецької і Луганської областей і протистоянні військовій агресії Росії.

Тема № 5. Соціально-економічна історія України

1. Промислова революція та індустріалізація в Україні в XIX ст.
2. Економічний розвиток України в період "воєнного комунізму" і "нової економічної політики".
3. Індустріалізація і колективізація в Україні в період радянської модернізації економіки (30-ті рр. XX ст.).
4. Економічний розвиток західноукраїнських земель у XIX – першій половині XX ст.
5. Економічний розвиток України в кінці XX – на початку XXI ст.
6. Історія грошей в Україні.
7. Історія торгівлі в Україні.
8. Історія банків в Україні.
9. Фільваркове господарство в Україні.
10. Економічне освоєння степової і причорноморської України.
11. Соціальна структура населення України: історія і сучасність.

Тема № 6. Церква і релігія в історії українського народу

1. Релігія в житті скотарів і греків-переселенців.
2. Дохристиянські вірування давніх слов'ян.
3. Історія і значення прийняття християнства східними слов'янами: світовий контекст.
4. Історія становлення і розвиток церков в Україні в XIV–XVIII ст.
5. Відродження православної церкви за часів П. Могили.
6. Становище церков в Україні в XVIII–XIX ст.

7. Релігійна політика комуністичної влади і її втілення в Україні.

8. Сучасне становище церкви і релігії в Україні (кінець XX – початок XXI ст.).

9. Церковно-релігійні діячі в Україні: біографії і діяльність.

10. Історія становлення та розвитку греко-католицької церкви в Україні.

11. Історія становлення та розвитку української автокефальної церкви.

12. Церкви народів України.

13. Церква в умовах окупації Криму, окремих районів Донецької і Луганської областей та протистоянні військовій агресії Росії.

Тема № 7. Соціальні (народні) рухи в Україні

1. Соціально-економічні селянські рухи в Україні за доби феодалізму.

2. Гайдамаччина – масовий соціально-економічний рух.

3. Опришківство – масовий соціально-економічний рух на Західній Україні.

4. Виступи військових поселенців в Україні.

5. Робітничий рух в Україні в другій половині XIX – початку XX ст.

6. Масові селянські виступи в Україні за доби капіталізму.

7. Виступи в армії за доби російських революцій.

8. Робітничий рух в Україні за доби радянської влади.

9. Народні ватажки України: біографії і діяльність.

10. Соціальна боротьба в кінці XX ст. на початку XXI ст.

11. "Молодіжні", "студентські" революції: їх зміст і значення.

Тема № 8. Україна в системі міжнародних відносин

1. Зовнішня політика Київської держави.
2. Зовнішня політика Д. Галицького та Галицько-Волинської держави.
3. Богдан Хмельницький і його дипломатична діяльність.
4. Українське козацтво в дипломатичних стосунках XVI–XVIII ст.
5. Українське питання в міжнародній політиці XVIII ст.
6. Українське питання в міжнародній політиці XIX – початку XX ст.
7. Формування і діяльність дипломатичної служби незалежної України в 1917–1921 рр.
8. Вплив міжнародних чинників на становлення і розвиток незалежної України в 1917–1921 рр.
9. "Зовнішня політика" радянської України 1917–1991 рр.
10. Українське питання в міжнародних відносинах XX ст.
11. Зовнішня політика української держави в кінці XX – початку XXI ст.
12. Політичні діячі інших країн про Україну.
13. Українці в зовнішній політиці: біографії і діяльність.
14. Як Росія окупувала Україну (2014 р. – ...)
15. Геополітичний вибір України (1991–2014): історія і сучасність.

Тема № 9. Історія української еміграції

1. Поняття діаспори та її історія: міжнародний контекст.
2. Причини міграції і еміграції з України.
3. Війни і переміщення населення з України.
4. Сучасний стан української європейської діаспори.
5. Четверта хвиля еміграції: причини і історія.

6. Становище українців в Росії: історія і сучасне становище.
7. Українські діячі за кордоном: біографії і діяльність.

Тема № 10. Козацтво в історії України

1. Поняття козацтва та теорії походження козацтва: український та міжнародний контекст.
2. Запорозькі Січі: історія становлення і розвитку.
3. Військова тактика і озброєння козацтва.
4. Соціальна стратифікація козацтва: XVII–XVIII ст.
5. Чорноморське і кубанське козацтво: витоки і історія.
6. Козацькі ватажки: біографії і діяльність.
7. Економіка козацтва.
8. Міжнародні стосунки козаків.
9. Сучасне козацтво і війна Росії проти України.

2. Складання словника (А), хронологічних таблиць (В), біографічного словника (С) по темах курсу

[А] Словник термінів складається до визначеної викладачем теми курсу. Словник містить не менше 20–30 термінів, категорій, визначень явищ, які є специфічними і притаманними тільки цій темі. За допомогою словника розкривається зміст теми. Виконання цього завдання допоможе студенту оволодіти категоріальним апаратом теми. Студент повинен розуміти і пояснити зміст терміну.

[В] Хронологічна таблиця складається до визначеної викладачем теми. Хронологічна таблиця відображає основні етапи і події історичного явища та історичного процесу. Таблиця містить не менше 15–20 дат, які стосуються визначеної теми. Студент повинен знати хронологічну таблицю і дати її пояснення.

[С] Біографічний словник складається до визначеної викладачем теми. Біографічний словник містить коротку інформацію про 10–15 осіб, які згадуються при вивченні теми. Виконання цієї роботи має на меті персоналізувати історію, олюднити. Студент повинен вільно володіти інформацією про означених осіб.

Словники виконуються охайно, без орфографічних помилок, з дотриманням усіх правил, написати від руки або в друкованому вигляді (кегель 14; інтервал – 1,5, Times New Roman, поля з усіх боків 2 см); з оформленням титульного листа і списку використаної літератури, в тому числі електронних джерел.

3. Конспект відповідей по темах курсу

Завдання передбачає роботу з конкретним джерелом навчальної літератури. Студенту потрібно зробити виписки до визначеної викладачем теми навчального курсу.

THE HISTORY OF UKRAINE.
COURSE GUIDE FOR FOREIGN STUDENTS
ACADEMIC SYLLABUS FOR FOREIGN STUDENTS
THE HISTORY OF UKRAINE PART ONE.
LECTURE TOPICS

Topic One. Ukraine. General Information

Territory and boundaries. Geography: climate, rivers, seas, mountains. Natural resources. Population. Administrative structure. Political system.

Topic Two. The Ancient History of Ukraine

The first human settlements. The Nomadic tribes on the territory of Ukraine: the Cimmerians, Scythians, Sarmatians, Huns, Khazars. The ancient Greeks on the territory of Ukraine: Tyras, Olbia, Chersonesus.

**Topic Three. Kyiv Rus' and Halych-Volyn Rus' as
the First Ukrainian States in the IX–XIV th centuries**

The ancient Slavs in Europe. The eastern Slavic tribes. Kyiv and the Kyiv Princes: Askold, Oleh, Volodymyr the Great, Yaroslav the Wise. Kyiv Rus' and the main stages of its history. The name of Ukraine.

Halych-Volyn Rus' and the main stages of its history. The Ukrainian king Danylo Halytskyi. The political systems of the first Ukrainian states.

**Topic Four. The Mongols, Tatars and Turks in Ukraine
in the XIII – XVIII th centuries**

The Mongols invasion. The occupation of Kyiv and Western Ukraine. Danylo Halytskyi and the Mongols. "The new rules" in Ukraine. The Crimean Tatar State. The Nomadic Tatars in the south of Ukraine. The Turkish occupation of the Northern Prychornomorye.

Topic Five. The Ukrainian Lands as a Part of Lithuania and Poland States (1340–1648)

The Polish occupation of the Ukrainian lands. The Lithuanian occupation of the Ukrainian lands. The Polish-Lithuanian Commonwealth (Rich Pospolita) and Ukraine (1569–1648).

The Polish colonization of Ukraine.

The Cossacks as a phenomenon in the history of Ukraine. The Zaporizhian Host and its structure. Cossacks in the wars against the Polish, Tatars, Turks, Moscovites. Cossacks in the European wars. The Cossack otamans.

Topic Six. Bohdan Khmelnytskyi: rebellion and revolution (1648–1657). The Hetmanate (1648–1783)

The Khmelnytskyi Uprising (1648) and the First Revolution in Ukraine (1649–1687). Ukraine under the rule of the Moscovite Tsardom (1654). The Ruin, the First Civil War in Ukraine (1657–1687). The partition of Ukraine among Poland, Turkey and the Moscovite Tsardom.

The Hetmanate as the Third Ukrainian State. The political structure of the Hetmanate. Hetmans of Ukraine. The struggle of the Russian Empire against the Hetmanate. The restriction of the Ukrainian autonomy.

Topic Seven. Ukraine as a Part of the Russian Empire and the Austro-Hungarian Empire (from the end of the XVIII th century to 1918)

The annexation of the new lands to the Russian Empire: Left-bank Ukraine, the Northern Prychornomorye, the Crimean Khanate. The political system of Ukraine. Capitalism in Ukraine in 1861–1917.

Western Ukraine as a part of the Ausro-Hungarian Empire. Economical and political system. The Ukrainian immigration from Halytchina, Zacarpattya, Bukovyna to Argentina, Brazil, Canada and the USA.

Topic Eight. The Second Ukrainian Revolution, the Civil War and the Ukrainian States (1917–1922)

The First World War. Revolution in the Russian Empire. The Central Rada in Ukraine. The Universals of the Central Rada. The Ukrainian People's Republic. Mykhailo Hrushevskyi, Volodymyr Vynnychenko, Symon Petliura. Hetman Pavlo Skoropadskyi and Ukraine.

The West Ukrainian People's Republic. The Unification Act in 1919.

The war against the Ukrainian states: Bilshovyks and Bilogvardiytsy, Poland. The end of the Ukrainian Revolution.

Topic Nine. Soviet Ukraine (1917–1991)

Communists-Bilshovyks and Ukraine. The establishment of the Soviet power in Ukraine in 1917–1921. Bilshovyks' war against the peasants. "Military communism". The foundation of the USSR. Collectivisation, Holodomor, Industrialisation in Ukraine.

The Second World War in Ukraine (1939–1945). The Nazi order in Ukraine. The "partisan" and rebellion movement in Ukraine. The liberation of Ukraine (1943–1944).

The post-war development of Ukraine. The renovation and new achievements in its economy (1945–1991). Socialism in Ukraine and the USSR. The Ukrainian dissidents. Chernobyl (1986).

Topic Ten. Independent Ukraine

The collapse of the USSR. The proclamation of independence in Ukraine, August 24, 1991. The first presidential election, L. Kravchuk. The second President L. Kuchma. Ukraine and nuclear weapons. Russia and Ukraine. Ukraine and Europe. Ukraine and the USA. Economical and political problems in Ukraine. Democracy in Ukraine. The Ukrainian "youth" revolutions (2004 – "Orange", 2013–2014 – anti-criminal). Russian aggression against Ukraine. The occupation of the Crimea and part of Donbass (2014).

Topic Eleven. Churches in Ukraine

Christianity in Ukraine: Orthodoxy, Catholicism, Greco-Roman Catholicism (Uniatism) and Protestantism in Ukraine. Islam in Ukraine.

Topic Twelve. The Holidays in Ukraine

State (official, banks are closed) Holidays. The most famous religion Holidays in Ukraine. The most Favorite Holidays.

PART TWO. SEMINAR TOPICS

Topic One. Introduction to the History of Ukraine

Seminar Plan

1. The geography of Ukraine:
 - a) territory, boundaries and neighbouring countries;
 - b) climate and nature;
 - c) the population and the administrative structure of Ukraine.
2. The derivation of the names "Rus", "Ukraine", "Kyiv", "Mykolayiv".

Topic Two. The Main Stages in the History of Ukraine

Seminar Plan

1. The origins of the Ukrainians.
2. The non-Ukrainian nations in Ukraine.
3. The Ukrainian and non-Ukrainian states in the territory of Ukraine.

Topic Three. The History of the Ukrainian State

Seminar Plan

1. Kyiv Rus' as the First Ukrainian State in the IX–XI th centuries:
 - a) formation and development;
 - b) Princes;
 - c) the collapse.

2. Halych-Volyn Rus' as the Second Ukrainian State in the XII–XIV th centuries:
 - a) formation and development;
 - b) Princes;
 - c) the collapse.
3. The Hetmanate as the Third Ukrainian State (1648–1783):
 - a) formation and development;
 - b) hetmans;
 - c) the collapse.
4. The Ukrainian States in 1917–1922:
 - a) formations;
 - b) leaders;
 - c) collapses.
5. The Ukrainian Soviet Socialist Republic as a special state in 1922–1991:
 - a) formation;
 - b) leaders;
 - c) the collapse.

Topic Four. The Economic History of Ukraine.

Seminar Plan

1. The pre-capitalist economy of Ukraine (in the IX th century–1861).
2. Capitalism in Ukraine in 1861–1917.
3. The Socialist economy in Ukraine (1918–1991).
4. The Modern economy of Ukraine.

Topic Five. The Cossacks in the history of Ukraine.

Seminar Plan

1. The origins of Cossacks, the main stages of their history.
2. The Zaporizhian Host as the center of the Cossacks.
3. Cossacks and a war.

Topic Six. Churches in Ukraine

Seminar Plan

1. The Orthodox Church: the christening and the main stages in the history of the church.
2. The Greco-Roman Catholic church in Ukraine: the main stages of its history.

Topic Seven. The Ukrainians in the world

Seminar Plan

1. The Ukrainian immigration:
 - a) the main stages of the immigration to the west;
 - b) the main stages of the immigration to the east.
2. The modern Ukrainian diaspora;
3. The most famous Ukrainians in the world.

PART THREE. INDEPENDENT WORK TASKS

Task One. Give your written answers to the following questions in a separate copybook

1. Who are the Scythians and the Sarmatians?
2. What are Olbia, Tyras, Chersonesus?
3. Who are the eastern Slavs?
4. What are Kyiv Rus' and Halych-Volynian Rus'?
5. Who are Cossacks?
6. Who are hetmans?
7. What is the Hetmanate?
8. What is the Ukrainian revolution in 1917-1921?
9. What is the Ukrainian Central Rada?
10. Who are Bilshovyks?
11. What is the Ukrainian Soviet Socialist Republic?
12. What is the USSR?

13. What is Industrialization?
14. What is Collectyvizization?
15. What is Holodomor?
16. What is "great terror" in USSR and Ukraine?
17. What is Nazi regime in Ukraine?
18. What is "youth" revolution in Ukraine (2004, 2013–2014)?
19. What is the Verkhovna Rada?
20. Who is the present President of Ukraine?
21. What is the Russian aggression against Ukraine, and the occupation of Crimea and part of Donbass?

**Task Two. Write short biography reports
on the following people in a separate copybook:**

1. Prince Volodymyr the Great.
2. Prince Yaroslav the Wise.
3. Hetman Bohdan Khmelnytskyi.
4. Hetman Ivan Mazepa.
5. Ivan Franko.
6. Mykhailo Hrushevskyi.
7. Taras Shevchenko.
8. Lesia Ukrainka.
9. Hryhorii Skovoroda.

**Task Three. Name the events in the history
of Ukraine related to the following dates:**

988	1922–1991
988–1054	1921–1923, 1932–1933, 1946–1947
1199–1349	1939–1945
1349–1648	1986
1648–1783	1990, 2004, 2013–2014
1654–1917	1991
1917–1922	1996
1918	2012

**Task Four. Tell other students about the following places
and show them on the map:**

Chornobyl	The Azov Sea
Dnipro	The Black Sea
Donbas	The Carpathians mountains
Donetsk	The Crimea
Halychina	The Crimean mountains
Kharkiv	The river Dnipro
Kyiv	The river Dnister
Lviv	The river Dunai
Mykolayiv	The river Southern Buh
Naddnipryanschina	Volyn'
Odesa	Yalta
Polissya	Zacarpattya

ЗМІСТ

1. Загальні відомості	3
2. Мета і завдання дисципліни	5
3. Теми лекцій	7
Тема 1. Методологія, історіографія і бібліографія навчального курсу "Історія України"	7
Тема 2. Особливості етнополітичної історії України	8
Тема 3. Історія української держави	9
Тема 4. Політичний рух в Україні в XIX–XX ст. Особливості політичного руху в Україні	10
Тема 5. Соціально-економічна історія України	12
Тема 6. Релігія і церква в історії українського народу	14
Тема 7. Соціальні (народні) рухи України	15
Тема 8. Україна в системі міжнародних відносин	16
Тема 9. Історія української еміграції	18
Тема 10. Козацтво в історії українського народу	18
Тема 11. Висновки курсу	19
Пропонований курс лекцій за вибором "Миколаївщина і Північне Причорномор'я: історія і сучасність"	19
4. Теми семінарських занять	22
Семінар № 1. Історіографія історії України	22
Семінар № 2. Особливості етнополітичної історії України	23
Семінар № 3.1. Історія української держави	24
Семінар № 3.2. Історія української держави	25
Семінар № 4.1. Політичний рух в Україні в XIX–XXI ст. ...	27
Семінар № 4.2. Політичний рух в Україні в XX–XXI ст. ...	28
Семінар № 5.1. Економічна історія України	29
Семінар № 5.2. Економічна історія України	30
Семінар № 6. Релігія і церква в історії українського народу	32
Семінар № 7. Соціальні (народні) рухи в Україні	34
Семінар № 8. Україна в системі міжнародних відносин	36

Семінар № 9. Українці у світі: основні етапи формування української діаспори та її сучасне становище	38
Семінар № 10. Козацтво в історії України	39
5. Засоби контролю знань студентів	41
6. Індивідуальна робота студентів	44
7. Самостійна робота студентів	45
8. Контроль успішності знань	46
9. Питання підсумкового контролю	47
10. Методичні рекомендації	50
11. Навчально-методичні матеріали	51
12. Рекомендації до виконання індивідуальної і самостійної роботи	56
The History of Ukraine. Course Guide for Foreign Students. Academic Syllabus for foreign students. The history of Ukraine	
Part One. Lecture Topics	64
Topic One. Ukraine. General Information	64
Topic Two. The Ancient History of Ukraine	64
Topic Three. Kyiv Rus' and Halych-Volyn Rus' as the First Ukrainian States in the IX–XIV th centuries	64
Topic Four. The Mongols, Tatars and Turks in Ukraine in the XIII – XVIII th centuries	64
Topic Five. The Ukrainian Lands as a Part of Lithuania and Poland States (1340–1648)	65
Topic Six. Bohdan Khmelnytskyi: rebellion and revolution (1648–1657). The Hetmanate (1648–1783)	65
Topic Seven. Ukraine as a Part of the Russian Empire and the Austro-Hungarian Empire (from the end of the XVIII th century to 1918)	65
Topic Eight. The Second Ukrainian Revolution, the Civil War and the Ukrainian States (1917–1922)	66
Topic Nine. Soviet Ukraine (1917–1991)	66
Topic Ten. Independent Ukraine	66

Topic Eleven. Churches in Ukraine	67
Topic Twelve. The Holidays in Ukraine	67
Part Two. Seminar Topics	67
Topic One. Introduction to the History of Ukraine	67
Topic Two. The Main Stages in the History of Ukraine	67
Topic Three. The History of the Ukrainian State	67
Topic Four. The Economic History of Ukraine.	68
Topic Five. The Cossacks in the history of Ukraine.	68
Topic Six. Churches in Ukraine	69
Topic Seven. The Ukrainians in the world	69
Part Three. Independent Work Tasks	69
Task One. Give your written answers to the following questions in a separate copybook	69
Task Two. Write short biography reports on the following people in a separate copybook	70
Task Three. Name the events in the history of Ukraine related to the following dates	70
Task Four. Tell other students about the following places and show them on the map	71

Навчальне видання
БОБІНА Олег Валерійович
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для самостійної роботи
з дисципліни "ІСТОРІЯ УКРАЇНИ"
(українською та англійською мовами)

Комп'ютерне складання та верстання *В. В. Москаленко*
Коректор *М. О. Паненко*

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 4,5. Тираж 15 прим. Вид. № 6. Зам. № 125.

Видавець і виготівник Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

просп. Героїв України, 9, м. Миколаїв, 54025

E-mail : publishing@nuos.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6402 від 19.09.2018 р.

ДЛЯ ЗАДАТОК